

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

สัญญาผู้ถือหุ้นนั้นเป็นสัญญาหนึ่งที่ไม่มีการบัญญัติกำหนดไว้โดยเฉพาะ กำหนดถึงขอบเขต สาระสำคัญ ผล สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของคู่สัญญาในสัญญาผู้ถือหุ้นที่ได้จัดทำขึ้น การจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นจึงต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายว่าด้วยสัญญาเหมือนสัญญาทั่วไป และสัญญาผู้ถือหุ้นยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายว่าด้วยบริษัทอีกประการหนึ่ง

1.1 สาระสำคัญของสัญญาผู้ถือหุ้น

สัญญาผู้ถือหุ้นเป็นสัญญาที่มีข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาได้หลายรูปแบบเนื่องจากไม่มีบทบัญญัติกำหนดลักษณะของสัญญาเอาไว้ให้แน่นอน เนื้อหาสาระสำคัญของสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นมิได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องกรรมการหรือข้อจำกัดการโอนหุ้นเท่านั้น แต่มีมากมายหลายรูปแบบ ซึ่งได้รวบรวมเอาลักษณะที่นิยมกำหนดไว้ในสัญญามาเป็นตัวอย่างเพื่อประโยชน์ในการร่างสัญญาผู้ถือหุ้น แต่อย่างไรก็ดีข้อกำหนดนั้นมีได้จำกัดอยู่เพียงสาระสำคัญตามที่ได้กำหนดเอาไว้เท่านั้น คู่สัญญายังสามารถกำหนดให้แตกต่างหรือเพิ่มเติมจากที่ได้รวบรวมมา โดยรายละเอียดของข้อสัญญามีเนื้อหาสาระดังนี้

1. ข้อกำหนดทั่วไป เป็นข้อกำหนดที่กำหนดลักษณะทั่วไปของสัญญา เช่น วัตถุประสงค์ เจตนารมณ์ วันเวลาและสถานที่ทำสัญญา
2. ข้อกำหนดจำกัดความ ที่กล่าวถึงลักษณะของคำนิยามที่ใช้ในสัญญา
3. ข้อกำหนดขอบเขตของธุรกิจ ที่กำหนดถึงขอบเขตของธุรกิจของบริษัทที่จะดำเนินการ
4. ข้อกำหนดโครงสร้างของบริษัท ที่กำหนดถึงลักษณะโครงสร้างของบริษัทในส่วนที่เกี่ยวข้องโครงสร้างทางของเงินทุน
5. ข้อกำหนดอำนาจในการจัดการบริษัท ที่กำหนดถึงลักษณะการจัดการและการควบคุมภายในบริษัททั้งของกรรมการและผู้ถือหุ้น
6. ข้อกำหนดข้อจำกัดการโอนหุ้น ที่กำหนดถึงเงื่อนไขในการจำกัดการโอนหุ้นภายในบริษัท
7. ข้อกำหนดด้านเงินทุน ที่กำหนดเกี่ยวข้องกับเรื่องของทุนของบริษัท รวมทั้งการสนับสนุนเงินทุนต่อบริษัท

8. ข้อกำหนดนโยบายและการจ่ายเงินปันผล ที่กำหนดเกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผลและนโยบายในการจัดสรรเงินปันผลต่อผู้ถือหุ้น

9. ข้อกำหนดการห้ามเปิดเผยความลับ ที่กำหนดให้คู่สัญญารักษาความลับทางการค้าและอื่นที่มีในบริษัท ไม่เปิดเผยต่อบุคคลภายนอกหรือนำเอาไปใช้เพื่อประโยชน์อื่นใด

10. ข้อกำหนดจำกัดการแข่งขันการประกอบธุรกิจ ที่กำหนดไม่ให้ผู้ถือหุ้นประกอบกิจการแข่งขันกับธุรกิจของบริษัท

11. ข้อกำหนดการระงับซึ่งสัญญา ที่กำหนดถึงเงื่อนไข ผล และเหตุแห่งการเลิกสัญญา

12. ข้อกำหนดการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ที่กำหนดถึงลักษณะการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาผู้ถือหุ้น

1.2 ขอบเขตของสัญญาผู้ถือหุ้น

สัญญาผู้ถือหุ้นนั้นมิได้มีบทบัญญัติใดกำหนดขอบเขตของสัญญาอย่างชัดเจน แต่ทั้งนี้สัญญาผู้ถือหุ้นก็เป็นนิติกรรมประเภทหนึ่ง จึงสามารถกำหนดขอบเขตของสัญญาได้ดังนี้

1. คู่สัญญา

คู่สัญญาของสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นมีด้วยกัน 2 ประเภทคือ ผู้ถือหุ้นและบริษัท โดยถือว่าคุณสมบัติของคู่สัญญาเป็นสาระสำคัญของสัญญาผู้ถือหุ้น นอกจากนั้นบริษัทเองก็ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพราะสัญญาจะดำรงอยู่ได้ตราบเท่าที่บริษัทยังคงสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย หากบริษัทสิ้นสภาพความเป็นนิติบุคคลแล้ว สัญญาดังกล่าวย่อมสิ้นผลบังคับใช้ลงด้วย

2. เจตนาและวัตถุประสงค์

เจตนาและวัตถุประสงค์เป็นตัวกำหนดขอบเขตของสัญญาว่าจะมีลักษณะเป็นเช่นไร เจตนาในการทำสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นจะต้องเกิดจากใจสมัครภายใต้ความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพในการทำสัญญา ส่วนวัตถุประสงค์ของสัญญานั้นจะต้องไม่เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการฝ่าฝืน หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและศีลธรรมอันดีของประชาชน

3. บทบัญญัติของกฎหมายที่ควบคุมสัญญาผู้ถือหุ้น

สัญญาผู้ถือหุ้นนั้นเป็นสัญญาที่ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยสัญญา ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องความสามารถของคู่สัญญา ความยินยอมของคู่สัญญา วัตถุประสงค์แห่งสัญญา แต่ในขณะเดียวกันสัญญาผู้ถือหุ้นเองก็ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยบริษัท ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทขององค์กรธุรกิจที่สัญญาได้จัดทำขึ้น

4. การจัดทำและระยะเวลาของสัญญาผู้ถือหุ้น

การจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นคู่สัญญาทุกฝ่ายจะต้องตกลงและเห็นชอบร่วมกันในข้อตกลงต่าง ๆ ที่กำหนดอยู่ในสัญญา เมื่อได้ลงนามในสัญญาแล้วสัญญาย่อมมีผลบังคับใช้ได้หากข้อตกลงนั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย ส่วนระยะเวลาของสัญญานั้นขึ้นอยู่กับข้อตกลงในสัญญาซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ กำหนดระยะเวลาของสัญญา และไม่กำหนดระยะเวลาของสัญญา

5. การแก้ไขและการระงับซึ่งสัญญาผู้ถือหุ้น

การแก้ไขและการระงับซึ่งสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นเป็นส่วนที่เกิดขึ้นภายหลังหลังจากที่สัญญานั้นได้จัดทำขึ้นและมีผลบังคับใช้แล้ว ในส่วนของการแก้ไขสัญญานั้นมีการแก้ไขอยู่ 2 แบบคือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคู่สัญญา และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดในสัญญา ส่วนการระงับซึ่งสัญญานั้นสามารถเกิดขึ้นได้ 2 วิธีคือ การระงับซึ่งสัญญาซึ่งเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของคู่สัญญาหรือตามข้อกำหนดในสัญญา และการระงับซึ่งสัญญาโดยบทบัญญัติของกฎหมาย

1.3 ผลของสัญญาผู้ถือหุ้น

เมื่อสัญญาได้จัดทำขึ้นตามขอบเขตของสัญญาผู้ถือหุ้นแล้ว หากสัญญานั้นทำขึ้นตามบทบัญญัติของกฎหมายโดยข้อกำหนดไม่ขัดต่อกฎหมายแล้ว สัญญาย่อมมีผลบังคับใช้ผลของสัญญาที่เกิดขึ้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประการคือ

1.3.1 ผลของสัญญาตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยสัญญา

ผลของสัญญาก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สัญญาทั้งหลาย เมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญาแล้วคู่สัญญาที่เหลืออยู่ย่อมเกิดสิทธิเรียกร้องต่อคู่สัญญาที่ผิดสัญญา ซึ่งมีอายุความเป็นระยะเวลา 10 ปี ตามมาตรา 193/30 นอกจากนั้นแล้วผลของสัญญานั้นยังอาจมีผลต่อบุคคลภายนอกได้ โดยคู่สัญญาอาจกำหนดข้อสัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลภายนอกได้ แต่จะกำหนดให้เป็นโทษหรือเป็นภาระต่อบุคคลภายนอกมิได้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ทำได้

1.3.2 ผลของสัญญาตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยบริษัท

ผลของสัญญาตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยบริษัทนั้นก่อให้เกิดผลโดยอ้อมต่อบริษัทจากการที่คู่สัญญาใช้สิทธิร่วมกันภายใต้ข้อตกลงในสัญญาผู้ถือหุ้น แต่การใช้สิทธินั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อบริษัทเท่านั้น ส่วนผลของสัญญาที่มีต่อผู้ถือหุ้นนั้นจะต้องไม่เป็นการเอาเปรียบต่อผู้ถือหุ้นอื่น ส่วนผลของสัญญาผู้ถือหุ้นต่อบุคคลภายนอกนั้นมิได้ก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ต่อกันเว้นแต่กรณีต่อบุคคลภายนอกนั้นได้รับโอนมาซึ่งสิทธิและหน้าที่จากคู่สัญญา

1.4 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขอบเขต ผล และการบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้น

1.4.1 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขอบเขตของสัญญาผู้ถือหุ้น

สัญญาผู้ถือหุ้นมีขอบเขตของสัญญาตามเจตนาและวัตถุประสงค์ซึ่งอยู่ภายใต้หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและเสรีภาพในการทำสัญญา แต่ปัจจุบันสัญญาดังกล่าวนั้นจัดทำขึ้นภายใต้ภาวะอำนาจต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกัน และขาดเสรีภาพในการกำหนดเนื้อหาสาระสำคัญของสัญญาอย่างแท้จริง มีเพียงเสรีภาพเข้าทำสัญญาเท่านั้น

ข้อกำหนดต่าง ๆ จึงถูกกำหนดขึ้นโดยอาศัยข้อได้เปรียบในอำนาจต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของตนแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสัญญาผู้ถือหุ้นในอนาคต จึงควรแก้ไขและเยียวยาปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน

1.4.2 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับผลของสัญญาผู้ถือหุ้น

ผลของสัญญาก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ซึ่งคู่สัญญาต้องผูกพันตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาผู้ถือหุ้น ผลของสัญญาที่เกิดขึ้นนั้นอาจไม่ได้เป็นผลดีต่อคู่สัญญาเสมอไป อุปสรรคประการหนึ่งในผลของสัญญาผู้ถือหุ้นเป็นผลกระทบจากขอบเขตของสัญญาผู้ถือหุ้น ซึ่งก่อให้เกิดการได้เปรียบของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง จนทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความเสียหายได้โดยทฤษฎีแล้วผลของสัญญาน่าจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลเสียต่อคู่สัญญาอย่างเท่าเทียมกัน มิใช่ก่อให้เกิดภาระแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว อันเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาสัญญาผู้ถือหุ้นในอนาคต จึงควรแก้ไขและเยียวยาปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน

1.4.3 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้น

ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดจากการบังคับใช้สัญญานั้นสามารถแยกได้เป็น 5 ประเด็นดังนี้

1.4.3.1 การทำและบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด

การจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้น ในบริษัทจำกัดนั้น มิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามโดยชัดแจ้ง และยังมีบทบัญญัติบางมาตราอนุญาตให้กำหนดเป็นอย่างอื่นได้ จึงเห็นการทำสัญญาในบริษัทจำกัดนั้นสามารถกระทำได้ โดยข้อกำหนดที่กำหนดนั้นจะต้อง

1. ไม่ขัดต่อหรือยกเว้นบทบัญญัติของกฎหมายที่มีบทกำหนดโทษทางอาญากำหนดไว้
2. ไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
3. ไม่เป็นการพนันวิสัย

นอกจากนั้นเมื่อกำหนดข้อตกลงในสัญญาผู้ถือหุ้นแล้วจะต้องนำเอาข้อตกลงดังกล่าวมาจัดทำหรือแก้ไขข้อบังคับของบริษัทเพื่อให้เนื้อหาของสัญญาผู้ถือหุ้น

กับข้อบังคับของบริษัทไม่ขัดหรือแย้งกัน มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาในการบังคับใช้ทั้งข้อตกลงและข้อบังคับของบริษัท ตามบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้บริษัท กรรมการและผู้ถือหุ้นต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของบริษัทอย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวแล้วนิติกรรมหรือการกระทำนั้นศาลสามารถสั่งเพิกถอนได้

1.4.3.2 การทำและบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชน

การทำสัญญาผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชนนั้นมี 2 แนวความคิดกล่าวคือ นักวิชาการฝ่ายหนึ่งมองว่าไม่สามารถทำได้ ส่วนนักวิชาการอีกฝ่ายหนึ่งมองว่าสามารถทำได้ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นมิได้จำกัดรูปแบบแต่อย่างใด อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติกำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนว่าไม่สามารถทำได้ สัญญาผู้ถือหุ้นจึงน่าจะจัดทำขึ้นภายใต้บริษัทมหาชน แต่ทั้งนี้ข้อกำหนดที่อยู่ในสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับหนังสือบริคณห์สนธิบทบัญญัติในพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน พ.ศ. 2535 ซึ่งคู่สัญญาอาจกำหนดตกลงกันในเรื่องที่นอกเหนือจากที่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ แต่สัญญาดังกล่าวอาจไม่สมประสงค์ของคู่สัญญาเหมือนเช่นสัญญาผู้ถือหุ้นที่จัดทำภายใต้บริษัทจำกัด

ส่วนกรณีที่สัญญาผู้ถือหุ้นที่จัดทำขึ้นภายใต้บริษัทจำกัด หลังจากนั้นบริษัทจำกัดได้แปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนตามบทบัญญัติในหมวด 15 พระราชบัญญัติจำกัดมหาชน พ.ศ. 2535 ผู้เขียนมีความเห็นว่าสัญญาผู้ถือหุ้นที่ได้ทำขึ้นนั้นควรสิ้นผลบังคับใช้ เพราะบริษัทที่สัญญาได้จัดทำขึ้น ได้สิ้นสภาพความเป็นนิติบุคคล และผู้ถือหุ้นก็หมดสภาพความเป็นผู้ถือหุ้นลงด้วยเช่นกัน คุณสมบัติดังกล่าวนี้เป็นสาระสำคัญของสัญญา เมื่อสาระสำคัญของสัญญาตกเป็นพื้นวิสัยแล้ว สัญญาจึงควรสิ้นผลบังคับใช้ด้วย

1.4.3.3 การทำและบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้นในบริษัทจดทะเบียน

บริษัทจดทะเบียนก็เป็นบริษัทมหาชนเช่นกัน ผลของการทำสัญญาผู้ถือหุ้นจึงไม่แตกต่างจากผลของสัญญาที่จัดทำขึ้นภายใต้บริษัทมหาชน นอกจากนั้นบริษัทจดทะเบียนยังต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีคณะกรรมการ ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควบคุม กำกับ และดูแล ดังนั้นการจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้นในบริษัทจดทะเบียน แม้ว่าอาจจะทำได้ตามที่ได้กล่าวมาในข้อ 1.4.3.2 แต่คู่สัญญาก็ควรพึงระวังมิให้การทำสัญญาใดขัดต่อประกาศและข้อบังคับของทั้งสองหน่วยงานที่ควบคุมและกำกับอยู่ อันเป็นผลให้หลักทรัพย์จดทะเบียนนั้นถูกเพิกถอนจนสิ้นสถานะของบริษัทจดทะเบียน

1.4.3.4 การวางข้อจำกัดการโอนหุ้นในบริษัทจำกัดนั้นสามารถกำหนดได้เพียงใด

ข้อจำกัดการ โอนหุ้นในบริษัทจำกัดนั้นเป็นข้อกำหนดที่สำคัญ โดยคู่สัญญาถือว่าหุ้นเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินย่อมสามารถจำหน่าย จ่ายโอนหรือก่อให้เกิดภาระผูกพันประการใดก็ได้ เว้นแต่การดังกล่าวเป็นการขัดต่อทบัญญัติของกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนจึงกำหนดวางข้อตกลงดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุปลักษณะสำคัญข้อจำกัดการ โอนหุ้นได้ดังนี้

1.4.3.4.1 การจำกัดสิทธิการ โอนหุ้น โดยเด็ดขาดนั้น กระทำไม่ได้เว้นแต่จะมีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจไว้

1.4.3.4.2 การจำกัดสิทธิการ โอนหุ้นอันเป็นการยกเว้นบทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนหรือเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

1.4.3.4.3 การจำกัดสิทธิการ โอนหุ้น โดยกำหนดเงื่อนไข เอาไว้ให้คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามนั้นสามารถทำได้ แต่ทั้งนี้การจำกัดสิทธินั้นต้องไม่เป็นการสร้างภาระที่เกินสมควรต่อคู่สัญญา

1.4.3.5 ผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้น และการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย

สัญญาผู้ถือหุ้นก่อให้เกิดสภาพบังคับที่ต้องใช้สิทธิที่มีในหุ้นร่วมกันต่อบริษัท แต่อย่างไรก็ดีการใช้สิทธิของผู้ถือหุ้นแม้บทบัญญัติของกฎหมายจะมีได้ กำหนดบังคับให้ต้องใช้สิทธิดังกล่าวเหมือนเช่นหน้าที่แล้ว การใช้หรือคงใช้สิทธินั้นจะต้องใช้โดยสุจริต หากกระทำไปโดยไม่สุจริตแล้วเกิดความเสียหายต่อบริษัทขึ้น บริษัทย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายได้ตามมูลฐานละเมิดตามมาตรา 421 ประกอบกับมาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ค่าเสียหายที่ได้รับมานั้นย่อมตกแก่ผู้เสียหายโดยตรงคือบริษัท

1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นฝ่ายคะแนนเสียงข้างมากและผู้ถือหุ้นฝ่ายคะแนนเสียงข้างน้อยในสัญญาผู้ถือหุ้น

จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากขอบเขต ผล และการบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้น ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว พบว่าสัญญาผู้ถือหุ้นที่จัดทำขึ้นในปัจจุบันนั้นยังมีข้อบกพร่องบางประการ แต่สัญญาผู้ถือหุ้นถือได้ว่าเป็นสัญญาที่มีประโยชน์ต่อวงการธุรกิจ โดยเฉพาะการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่และการลงทุนร่วมกันระหว่างนักลงทุนไทยกับนักลงทุนต่างประเทศ สัญญาผู้ถือหุ้นจึงต้องมีการพัฒนาแนวคิดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีในอนาคต

ดังนั้นคู่สัญญาซึ่งประกอบด้วยผู้ถือหุ้นฝ่ายที่ถือหุ้นข้างมากและผู้ถือหุ้นฝ่ายที่ถือหุ้นข้างน้อยจะต้องรวมมือกันตกลงข้อกำหนดต่าง ๆ ที่จะร่วมลงทุนในโครงการธุรกิจ

ขนาดใหญ่ หรือการร่วมลงทุนกันระหว่างผู้ถือหุ้นไทยและผู้ถือหุ้นต่างประเทศ โดยข้อตกลงที่ตกลงกันนั้นจะต้องสามารถทำให้ทุกฝ่ายนั้นสามารถทำธุรกิจร่วมกันได้ และได้รับผลตอบแทนจากการร่วมลงทุนอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน ทั้งนี้ข้อกำหนดดังกล่าวนี้จะต้องมีมาตรการในการป้องกันการเทคโอเวอร์กิจการที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อไม่ให้เกิดการขับไล่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งออกไปโดยอาศัยความได้เปรียบจากสัดส่วนการถือหุ้นของตน

ดังนั้นข้อกำหนดนั้นจึงต้องกำหนดให้เกิดความเท่าเทียมต่อทุกฝ่าย กำหนดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ และบริหารกิจการร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ที่มีร่วมกันจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการที่ลงทุนร่วมกันในลักษณะแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัย มิใช่วางข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเด็ดขาดและสามารถบริหารและจัดการกิจการได้อย่างเสรีโดยไม่จำเป็นต้องปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้ร่วมลงทุน

2. ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับขอบเขต ผล และการบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้นตามที่ได้กล่าวมานั้น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพื่อนำสัญญาผู้ถือหุ้นไปใช้ในอนาคตเพื่อพัฒนาและส่งเสริมกฎหมายว่าด้วยบริษัทให้เกิดมีผลบังคับใช้อย่างกว้างขวางตามสภาพของกฎหมายว่าด้วยบริษัทตั้งนี้

2.1 บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยบริษัทยังขาดความชัดเจนและแน่นอนในขอบเขต ผล สำคัญ สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของสัญญาผู้ถือหุ้น อันเป็นเหตุผลหนึ่งของปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังกล่าวควรได้รับการปรับปรุงให้มีบทบัญญัติกำหนดถึงขอบเขต ผล สำคัญ สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อสัญญาผู้ถือหุ้น อันเป็นแนวทางที่ต่อการทำสัญญาผู้ถือหุ้น นอกจากนั้นควรปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรมให้ครอบคลุมถึงสัญญาผู้ถือหุ้นเพื่อให้อำนาจต่อศาลในการปรับ ลด หรือแก้ไขข้อสัญญาที่เป็นการเอาเปรียบต่อคู่สัญญาจนเป็นภาระมากเกินไป อันเนื่องมาจากอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน

2.2 คู่สัญญาจะต้องคำนึงถึงผลของสัญญาที่เกิดขึ้น ไม่ให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบอีกฝ่ายหนึ่งมากเกินไป การกำหนดข้อสัญญานอกจากบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว คู่สัญญาควรกำหนดข้อสัญญาขึ้นด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาคต่อทุกฝ่ายและไม่เป็นการใช้สิทธิเพื่อผลประโยชน์ของตนแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่จะต้องกำหนดเพื่อผลประโยชน์ที่มีร่วมกันและเป็นประโยชน์ต่อบริษัทให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้โดยตลอด ไม่หยุดชะงักลงเพราะข้อกำหนดในสัญญาผู้ถือหุ้น

2.3 เมื่อคู่สัญญาได้วางข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กำหนดอยู่ในสัญญาผู้ถือหุ้นแล้วจะต้องกำหนดข้อตกลงต่าง ๆ นั้นได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตามบทบัญญัติของ

กฎหมายเพื่อกำหนดขึ้นเป็นข้อบังคับใหม่ของบริษัท ทั้งนี้เนื้อหาของสัญญาผู้ถือหุ้นกับข้อบังคับนั้น จะต้องกำหนดมิให้ขัดหรือแย้งกันซึ่งมีผลต่อการบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้นและข้อบังคับของบริษัท

2.4 สัญญาจะต้องเป็นเครื่องมือเพื่อส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจในการร่วมลงทุน ระหว่างบุคคลตั้งแต่สองฝ่าย